

Opis źródła:

Autorem jest emisariusz Polskiej Organizacji Wojskowej (środowiska lewicy niepodległościowej) pracujący w Komitecie Narodowym Polskim w Paryżu. Raport sporządzono dla ścisłego otoczenia Tymczasowego Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego.

Miejsce przechowywania dokumentów:

Instytut Polski i Muzeum im. Gen. Władysława Sikorskiego w Londynie, kolekcja gen. Stefana Hubickiego, sygn. 400, t. 14, Notatnik do raportu z misji w Paryżu.

Tekst źródła:

Stosunek Ententy do sprawy polskiej

(Notatki do raportu Stefana Hubickiego emisariusza POW w Paryżu w latach 1918/1919)

Względnie najlepiej sprawa ta stała i stoi we Francji, znacznie gorzej w Anglii. Co najdziwniejsze sfery francuskie szły tak daleko w swych pomysłach reaktywowania Polski, że nie mówiąc już o zaborze pruskim i dostępie do morza, chcieli widzieć Polskę w dawnych granicach historycznych. W Anglii sprawa Gdańska napotyka duże trudności. W Ameryce obiecano odbudować Polskę nie jako siłę realną, lecz jako jedną z części angielskiego związku narodów. Zaiste zachwyty nad Wilsonem należy pozostawić ulicy (...)

Nasze błędy – brak szybkiej notyfikacji ze strony nowego rządu, przyjazd Kesslera do Warszawy, zatrzymanie na placówkach dyplomatycznych dawnych przedstawicieli Rady Regencyjnej. To było niepojęte dla zwycięskiej Francji. Wszystkie te błędy były wyolbrzymiane przez Komitet przed Francuzami. Dopiero po pewnym czasie zaczęto wierzyć, że rząd polski przetrwa i cieszy się jednak zaufaniem w kraju, podczas gdy protegowany przez Komitet rząd Świerzyńskiego nie przetrwał nawet paru dni. Sfery rządowe francuskie zaczęły naciskać na Komitet w celu zmuszenia ich do zgody z rządem Piłsudskiego i Moraczewskiego. Szczególnie interesuje się obecnie sprawą Polski min. wojny, które jest w stałej rywalizacji z min. spraw zagr. o wpływy dyplomatyczne(..)

Ideałem dla państw koalicji są rządy demokratyczno-parlamentarne i dlatego chcą widzieć Polskę związaną z Koalicją węzłami nie tylko polityki zew., ale i ustroju wewnętrznego. Każda zwłoka ubliża powadze rządu obecnego wobec koalicji.

Komitet – głównym jego fundamentem jest trwanie w orientacji koalicyjnej przez cały czas wojny. To co w oczach kraju by występkiem – rusofilstwo jego członków – to w oczach

Francji jest plusem. W przyjaźń z Komitetem Francja włożyła już znaczny kapitał. Dla Francuzów jest obojętne, kto z nich będzie w rządzie polskim byleby ktoś był czymś. Chodzi tu o spłatę długów (polityczny i materialnych J.P.) i zobowiązań zaciągniętych wobec Francji. Niestety najsłabszą stroną Komitetu jest fakt, że istnieje on za pieniądze francuskie i musi się z tym liczyć. Zresztą to go nie dyskredytuje, bo pieniądze biorą Czesi, Rumuni i wreszcie sama Francja od Ameryki. Francuzi jednak pożyczając żądają gwarancji, np. zanim wojsko polskie wyjedzie do Polski, że sumy wydatkowane na nie zostaną zwrócone.

Jeśli się chce, by Komitet był przedstawicielstwem Polski na kongresie pokojowym, to musi być uregulowany sposób jego subsydiowania przez koalicję, gdyż państwo nie może być reprezentowane przez ludzi biorących pieniądze bezpośrednio od innego państwa. Odsunąć Komitetu się nie da, bo rządy koalicji mają w nim wielu przyjaciół – dobrych sług się nie opuszcza... Co do stosunku Komitetu do obecnego rządu w Polsce... Zmienna. Bezwzględna walka z rządem Moraczewskiego, dalej wyczekiwanie ustępstw od Komendanta na rzecz ND, w kraju, a stąd i Komitetu. Dezorientacja była duża i zapytanie jak by się Komendant zachował gdyby Dmowski przyjechał z propozycją zapomnienia dawnych uraz ? Trzeba było tłumaczyć, że Komendant nie stawia żadnych spraw na gruncie osobistym (...)

Sprawa wysłania wojska do kraju według układu zawartego między Komitetem a rządem francuskim wojsko jest zależne od Komitetu. Zaś wszystkie wojska koalicji zależne są od Marszałka Focha. Wszystko to zależy od Francuzów, Amerykanie nie mają nic do powiedzenia. Wojsko jest zależne politycznie od Komitetu, strategicznie od Focha – materialnie od Francji. Z tym trzeba się liczyć. Ambicje Komitetu i osobiste dążenia Hallera mogą zniwelować całą dobrą stronę przybycia tych wojsk do kraju, Kombinacje strategiczne trzeba załatwiać przed przyjazdem tego wojska do kraju z Fochem (bez udziału Komitetu i Hallera) (...)

Koalicja da wszystko i na wszystko się zgodzi, jeśli Polska będzie zorganizowana (..) według planu francuskiego. Trzeba się przygotować, że Francja zażąda od razu przyjęcia misji wojskowej, a jednym z punktów obrazy jest, że dotychczas rząd polski o nią sam nie poprosił jak Czesi, Serbowie, itd. Jeśli Komitet ma nas reprezentować na Konferencji trzeba by we wszystkich wydziałach byli nasi ludzie. Komitet jest przyzwyczajony do samodzielności i będzie bardzo trudno mu ją odebrać. Trzeba zwrócić uwagę na takie działy jak reprezentacja zewnętrzna, wojsko i propaganda. Ten ostatni powinien całkowicie znaleźć się w naszych rękach. Wydział ten podobnie jak prasowy prowadzony jest niedołącznie...

Słowniczek pojęć;

rząd Świerzyńskiego – gabinet powołany przez Radę Regencyjną.

ND – Narodowa Demokracja.

Komitet – Komitet Narodowy Polski w Paryżu.

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy)

- 1/ Jak kraje zwycięskiej koalicji widziały przyszłą Polskę ?
- 2/ Czy reprezentacja Polaków wobec koalicji była jednorodna ?
- 3/ Jakie zalecenia musiała przyjąć odrodzona Rzeczypospolita od Ententy ?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

- 1/ Jakie nurty polityczne rywalizowały o względy koalicji ?
- 2/ Wskaż błędy które popełniła lewica niepodległościowa i piłsudczycy względem Ententy.
- 3/ Czy odrodzona Polska była twoim zdaniem państwem suwerennym ? W jakim zakresie ?

Literatura pomocnicza:

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Komitet-Narodowy-Polski;3924438.html>

<https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/en/zespol/-/zespol/49031>

Jacek Piotrowski, Generała Stefan Hubicki, żołnierz, polityk, lekarz, (1877-1955), Wrocław 2009, s. 94-101, rozdz. Wywiad i dyplomacja.

Wskazówki:

Raport opisuje stosunek krajów zwycięskiej Ententy do odradzającej się wówczas Polski przed konferencją pokojową w Wersalu.

Najważniejsze cezury. Przełom lat 1918/1919 – kształtowanie się niepodległego państwa.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord. Jacek Piotrowski